

УДК 17.026.4:159.923.2

<http://doi.org/10.33989/2075-1443.2023.46.271535>

ORCID ID: 0000-0001-9191-0576

Мирослава Костенко

КОСТЕНКО Мирослава Терентіївна – аспірантка кафедри філософії Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Сфера наукових інтересів – соціальна філософія, сучасні проблеми етики.

e-mail: slavunja308@ukr.net

УТВЕРДЖЕННЯ ГІДНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ВІТЧИЗНЯНОГО КУЛЬТУРНОГО І СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ КІНЦЯ ХХ ст.

Анотація. У статті досліджуються пріоритетні ідейні та ціннісні позиції українського суспільства наприкінці ХХ-го століття, розкрито поняття самовизначення. Досліджено зародження нової держави у етико-філософському дискурсі, проаналізовано цінності українців та гасла національно-визвольних змагань. Означено етапи розвитку національного самовизначення українського суспільства: національно-державного самовизначення України, суверенізації України (1985–1991 рр.); національно-державного становлення України в умовах суспільно-політичної та соціально-економічної невизначеності (1992–1996 рр.); усталення олігархату як деструктивного прояву демократичного режиму в Україні (1996–2004 рр.); поляризації ідентичностей (2005–2014 рр.); нинішній етап, який ми суто формально визначимо як «постреволюційний». Автором виокремлено ціннісні аспекти діяльності суспільних рухів доби Перебудови, їх увялення про честь та гідність особистості.

З'ясовано, що для національно-державного самовизначення період Перебудови став знаковим поверненням у публічний дискурс теми репресій, зверненням до забутих імен визначних діячів культури, науки, громадського спротиву, популяризацією творчості західних та діаспорних діячів. Відтак громадський протест у другій половині

© М. Т. Костенко, 2023

1980-х поступово персоніфікувався, що додавало впевненості його учасникам. Чимало реабілітованих, повертаючись із таборів ув'язнення, продовжили боротьбу за національне відродження, розбудову правової держави.

Розуміння гідності особистості в добу Перебудови, загалом, відрізнялося від попередніх історичних етапів визначальною рисою – симбіозом, ототожненням з такими категоріями як свобода, воля, незалежність.

Ключові слова: *соціально-культурне, національне визначення, державотворення, самосвідомість, самовизначення, цінності, честь, гідність, Перебудова.*

Посановка проблеми. Шлях кожного народу від культурного і соціально-політичного самовизначення до визнання незалежності держави є багатограним, по-своєму унікальним. Різні аспекти розвитку держави у науковому дискурсі виставляються з різних точок зору. З історичної: політичні події, війни та революції, історичні персоналії; з цивілізаційно-ціннісної: які цінності чи морально-етичні аспекти існували, їхня трансформація у певний період; щодо етико-філософської точки зору – вони є поодинокими та фрагментарними. Період зародження нової держави – ключовий у її трансформаційному процесі, адже це перехід до нових цінностей та ідеалів, культурна та національна ідентифікація, поєднання морально-етичних аспектів попереднього етапу розвитку держави з новими ідеями та поглядами учасників суспільства.

Проголошення Акта про державну незалежність України – переможна віха на шляху надтривалої та сповненої жертвовності боротьби українського народу за національне самовизначення та власну гідність. «Багатівікова історія українського державотворення» і «право українського народу на самовизначення», як зазначається в преамбулі Конституції України, – це те підґрунтя, завдяки якому відбулось утвердження Української держави. Разом із тим, проголошення незалежності поклало початок нового етапу самовизначення, на якому вирішальної ролі набули інституційні чинники, насамперед – Українська держава як нова якість національно-державного самовизначення українського народу та його роль у становленні гідності.

Актуальність теми зумовлена значущістю досвіду національно-державного самовизначення України для з'ясування його проблемних аспектів, а також сприятливих умов і чинників гідності українського народу, визначених відповідними політичними, правовими й іншими суспільними практиками. Дослідження зазначеної проблеми актуалізується й перманентним, упродовж усіх років незалежності, протистоянням суспільних сил, Помаранчевою революцією, подіями на Майда-

ні – Революцією гідності, війною, що розпочала росія проти України ще у 2014 році, сьогодні стає особливо гострим для українського суспільства. І нині, як і впродовж усієї своєї багатомісячної історії, український народ відстоює власний суверенітет і територіальну цілісність країни, честь та власну гідність і свободу.

Аналіз досліджень і публікацій. З набуттям незалежності національно-державне, культурне самовизначення України потребувало ціннісно-сміислового осягнення історичного та геополітичного базису подальшого розвитку. У працях сучасних науковців дедалі частіше знаходимо аналіз історико-політичних особливостей розвитку українського суспільства напередодні здобуття незалежності. Так, М. Михальченко (Михальченко, 2009), Т. Горбань (Горбань, 2010), І. Рафальський (Рафальський, 2016) аналізують еволюцію ідеї національного самовизначення в українській суспільно-політичній думці, що, безперечно, є важливим джерелом дослідження для розуміння історичних процесів та подій зазначеної доби. М. Попович (Попович, 2005), М. Фурса (Фурса, 1996) та Ю. Шайгородський (Шайгородський, 2010) визначили особливості українського соціуму у добу Перебудови, акцентуючи уваги на ціннісних та етичних аспектах. Разом із тим, актуальною залишається потреба в синтезі результатів досліджень, здійснених у різних галузях соціогуманітарних наук, зокрема філософських, у фокусі яких перебували окремі аспекти гідності українців доби національно-державного самовизначення України наприкінці ХХ-го століття.

Мета та завдання. Метою статті є дослідження генези та утвердження гідності особистості в умовах вітчизняного культурного і соціально-політичного самовизначення кінця ХХ ст.

Методологія дослідження. Основними методами дослідження є історичний, структурно-функціональний, системний та порівняльний. Для вирішення конкретних завдань використано також принципи системності, об'єктивності, сходження від абстрактного до конкретного тощо.

Результати. Культурне та соціально-політичне самовизначення України – багатоскладовий процес національного розвитку та державотворення, який синтезує самовизначення нації та самовизначення Української держави, – обумовлюється як внутрішніми чинниками, так і зовнішніми впливами.

Кінець ХХ-го століття для нашої держави є періодом національного та культурного самовизначення, що став початком відліку нового етапу розвитку української державності – доби незалежності. Незалежність України була детермінована довготривалим становленням національно-культурної самосвідомості, однак у сам момент її отримання тим адміністративним утворенням, що мало назву УРСР, імпе-

ратив національного самовизначення ще далеко не мав тієї суспільної переконливості, яка б могла забезпечити швидкий і безперешкодний поступ новоствореної держави. Значною гальмівною ознакою у цьому процесі був і досі залишається конфлікт ідентичностей, пов'язаний із суперечливими процесами переходу української національної самосвідомості від етнографічно-культурологічного до соціально-політичного принципу, розпаду і часткової регенерації пострадянської ідентичності, зародження регіональних субідентичностей, що мають різні ціннісні домінанти і стратегічні вектори інтеграції (Рафальський, 2016, с. 116-117).

Кризовий стан національної ідентичності констатується більшістю вітчизняних дослідників процесів націостановлення, що пов'язується із загостренням суспільно-політичної ситуації в країні, а також із невизначеністю пріоритетів та орієнтирів національного розвитку. Відповідно, у різні історичні моменти та політичні події брала гору та чи інша позиція, а відтак українська політика національного самовизначення продукувала невпорядковану сукупність рішень, інституцій, угод і зобов'язань, що частково суперечили одне одному, породжували невизначеність і конфліктність як у політичному процесі, так і в свідомості громадян. Відповідно, такі етичні категорії як честь, свобода, гідність, під час ціннісних невизначеностей, не зважаючи на свій актуальний стан, постійно трансформувалися, по-різному ідентифікувалися, інколи ототожнювалися українським соціумом.

Кожна нація формується, вбираючи в себе характеристики успадкованих від попередніх періодів історії України типів ідентичності, але при цьому й набуває нових рис, нового політичного досвіду, культурної індивідуальності. У ряді публікацій науковці в одному і тому ж значенні використовують поняття «національна самосвідомість» та «національне самовизначення», тобто вони розглядаються як тотожні. Проте це не зовсім правильно, тому вважаємо за потрібне вказати на їхню відмінність. Різниця між самосвідомістю та самовизначенням зумовлюється об'єктом, на який спрямована пізнавальна діяльність особистості. Спрямованість на зовнішній об'єкт визначає зміст самовизначення, на внутрішній – самосвідомості. У національній самосвідомості відображається ставлення людини до всього, що стосується національних феноменів. М. Попович подає таке визначення: «Національна самосвідомість – це знання про своє історичне минуле і сьогодення своєї Батьківщини, її матеріальну і духовну культуру, мову, традиції, усвідомлення національної спільності, її культури серед інших національних утворень і місця свого народу в світовій культурі» (Попович, 2005, с. 190). У національній самосвідомості має місце оцінка

людини самої себе як носія, суб'єкта ставлень до національного, свого місця у історії нації. Коли звичайна свідомість закладається в людині генетично, ментально, у ході стосунків у суспільстві, національна свідомість формується у ході довготривалої діяльності в соціумі, у процесі залучення до соціального і культурного досвіду свого народу та світової культури в цілому.

Цей етап, наприклад, М. Бердяєв називає первинним рівнем національної самосвідомості, де відчуття національної приналежності проявляється як емоція (закоханість у природу рідного краю, замишування мовою, звичаями, обрядами тощо). Обов'язковою умовою вищого рівня є осмислення своїх почуттів, розуміння потреби власної держави і прагнення до державотворення (Бердяєв, 1989, с. 110). Натомість І. Рафальський виділяє три окремі етапи у розвитку національної самосвідомості. Перший – етап раннього етнічного самодосконалення. У ранньому віці дитина засвоює культуру рідного дому, сім'ї, предків, рідного села, міста. Другий – етап національно-політичної самосвідомості. Він припадає переважно на підлітковий вік і передбачає усвідомлення себе як частки нації серед інших націй. На цьому етапі відновлюється історична пам'ять і формується почуття національної гідності. Цей етап характеризується особливим національним піднесенням особистості, формуванням власного «Я» не лише як індивідуальності, а й як учасника громадянського суспільства. Третій – етап громадського самоусвідомлення, людина усвідомлює, що бути націоналістом – це любити свою націю, бути патріотом – любити свою Батьківщину, уміти захистити власні честь та гідність, реагувати, коли нівелюють національні цінності (Рафальський, 2016, с. 29).

Згадані вище етапи громадського становлення людини відповідно позначаються на самому змістові її національної свідомості, спричиняються до формування її специфічних аспектів: етнічного, національно-політичного, державно-патріотичного. Поняття «національне самовизначення» є усталеним у науковому дискурсі і, як правило, розкриває процес здобуття нацією власної державності. Національне самовизначення, оскільки воно є складним та довготривалим процесом, має певну структуру, обумовлене необхідними етапами, своєрідними віхами якого неодмінно виступатимуть ті чи ті політичні феномени. Проте, варто зауважити, що набуття нацією державного статусу, тобто створення національної державності, не завжди є констатацією факту оформлення нації; процес становлення нації може продовжуватись і, як правило, продовжується й після проголошення державності та її утвердження.

Процес національно–державного самовизначення зумовлюється внутрішніми чинниками та зовнішніми впливами. Серед чинників на-самперед варто згадати економічні та культурні в найширшому сенсі – особливості етнічної структури суспільства, релігійні вчення та практики, ступінь розвитку ЗМІ та ЗМК, науково–філософські доктрини (котрим, на жаль, не приділяється особливої уваги ані в практичній політиці, ані в політологічних дослідженнях).

Саме поняття національно–державного самовизначення у науковій літературі використовується досить часто. Зокрема Т. Горбань, характеризуючи логіку розвитку української політичної думки кінця ХІХ – першої чверті ХХ століття, фактично означає сферу, яка цим поняттям охоплюється: синтез національного та державного буття. Українським політичним партіям і громадським діячам згаданого періоду, зазначає Т. Горбань, «доводилося боротися передусім за національно–етнічне самовизначення, паралельно розгортаючи діяльність, спрямовану на політизацію національного руху, кінцевою метою якого мусило стати політичне національно–державне самовизначення» (Горбань, 2010, с. 36). Тобто, відповідно до міркувань дослідниці, сфера «національного самовизначення» – це процес усвідомлення етносом себе як нації; сфера ж «національно–державна» – розвиток нації, котра вже набула державного статусу, та розвиток держави як політичного інституту виробленого нацією. Таким чином, національне самовизначення є комплексним феноменом, яке уособлює і честь, і гідність, і свободу українського народу.

На нашу думку, є необхідність виокремити п'ять загальних етапів національно–державного самовизначення України: суверенізації України (1985–1991 рр.); національно–державного становлення України в умовах суспільно–політичної та соціально–економічної невідзначеності (1992–1996 рр.); усталення олігархату як деструктивного прояву демократичного режиму в Україні (1996–2004 рр.); поляризації ідентичностей (2005–2014 рр.); нинішній етап, який ми суто формально визначимо як «постреволюційний» (Рафальський, 2016, с. 91–93).

Певні політичні події мають у своїй основі відповідний тип етнонаціонального мислення, що суголосний відповідним стадіям розвитку. Аналіз політичної історії доби незалежності, дає підставу акцентувати, по–перше, на суспільно–політичних суперечностях, котрі й були основними чинниками політичного процесу; по–друге, зовнішніх впливах, що спричиняли ті чи ті форми реакцій; по–третє, проявах етнонаціонального самоусвідомлення. Об'єктом нашого дослідження є етап суверенізації України (1985–1991 рр.), він охоплює соціально–політичні процеси, які мали місце в Україні в період Перебудови.

ви в СРСР, і завершилися проголошенням державної незалежності України. У рамках цього етапу ми бачимо такі два домінантні впливи: діяльність інститутів центральної влади СРСР, що, з одного боку, спонукала до демократичних перетворень, а з другого – все ж обмежувала національне самовизначення в Україні. Домінантним чинником національного самовизначення цього етапу, безперечно, був розвиток українського національно-визвольного руху. Аналізуючи національне самовизначення цього етапу, варто звернутися до ідей шістдесятників, дисидентів, Української Гельсінгської Групи (УГГ), які стали катализатором національного та культурного самовизначення зазначеного періоду. Ці суспільні рухи мали правозахисні форми та методи, їхня діяльність спиралася на традиції, закладені українськими земляцтвами ще в повоєнних сталінських таборах. «Саме вони витримали основний тягар боротьби проти сваволі сталінсько-берієвського періоду і тепер є взірцем, який надихає і з'єднує тих, хто не захотів зректися своїх переконань людей честі і обов'язку...» – писав Валерій Марченко (Достоїнство человека: вызов и путь, 2021, с. 144).

Правозахисники 60–80-х років відмовилися від принципів підпільної та збройної діяльності, характерної для періоду визвольних змагань, їхня діяльність була мирною, відкритою і апелювала до права. Тодішнім гаслом було – «Виконуйте власні закони!». Важливою цінністю для правозахисників була незалежність – від політичної позиції, від суспільної думки, від держави. «Кожна людина має право на свободу переконань і на вільне їх виявлення; це право включає свободу безперешкодно дотримуватися своїх переконань та свободу шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами і незалежно від державних кордонів», – саме з цієї цитати статті 19 Загальної Декларації прав людини починався текст Декларації Української громадської групи сприяння виконанню гельсінських угод і починався український правозахисний рух (Попович, 2005, с. 67-68).

Ідеї честі та гідності гордо несли такі представники українського соціуму, як М. Руденко, П. Григоренко, О. Мешко, О. Бердник, Л. Лук'яненко. Діяти на законних підставах, захищаючи права людини – зовсім не означало чинити вільно та без перешкод, не зважаючи на те, що комуністичні країни зобов'язалися дотримуватися Гельсінських Угод. Громадські активісти відразу відчували на собі тиск каральної тоталітарної системи, проте це не зупинило їхню діяльність, а навпаки мотивувало до ілюстрації принципів національного самовизначення, захисту прав та свобод українців. Член УГГ, політв'язень Василь Овсієнко згадує: «Усього в Групу вступила 41 особа. Крім того, 1982 року УГГ поповнилася двома іноземними членами (єстонець Март Ніклус та литовнець

Вікторас Пяткус), а в кінці 1987 року в неї було кооптовано ще шістьох... Правозахисники вчинили революційний переворот у свідомості стероризованого за попередні десятиліття населення: у невільній країні вони почали поводитися як вільні громадяни: явочним порядком здійснювати конституційні права (свободу слова, друку, демонстрацій, асоціацій та ін.), тобто розуміти закони так, як вони написані» (Лук'яненко, 2003, с. 201). «Українська Гельсінкська Група об'єднала людей різного світогляду й національностей, бо правозахисники розуміли: за колоніального становища про дотримання прав людини не може бути й мови – незалежність же всім уявлялася як імовірний гарант свобод. Усе, що ще було живого в Україні, потягнулось до Гельсінкської групи. Це вперше по десятиліттях репресій така нечисленна українська інтелігенція організувалася і заговорила на увесь світ про неволю і безправ'я свого народу. У цьому розумінні гелсінкський рух був для України куди важливішим, ніж для народів, які мали свою державність, тому він у нас виявився найстійкішим» (Лук'яненко, 2003, с. 198).

Відсутність чіткої стратегії, концепції реформ і непослідовність їх впровадження були притаманні не лише сфері економіки. Науковці-дослідники тогочасних процесів (наприклад, М. І. Михальченко, 2009, с. 14) вважають хаотичність і поспішність прийняття рішень загальною характеристикою того періоду: не завершивши перетворень в економічній сфері, ініціатори Перебудови одразу перейшли до реформи політичної системи. Зосереджуючись на соціально-економічних і структурних проблемах цього періоду, його дослідники часто залишають поза увагою проблему сув'язності якості тогочасних політичних еліт і стану суспільної свідомості, рівня активності й «ініціативності мас», про яку досить часто говорили того часу з трибун, але мало розраховували на неї, й ще менше – враховували дійсний її стан.

Для національно-державного самовизначення період Перебудови став знаковим поверненням у публічний дискурс теми репресій, зверненням до забутих імен визначних діячів культури, науки, громадського спротиву, популяризацією творчості західних та діаспорних діячів. Відтак громадський протест у другій половині 1980-х поступово персоніфікувався, що додавало впевненості його учасникам. Чимало реабілітованих, повертаючись із таборів ув'язнення, продовжили боротьбу за національне відродження, розбудову правової держави. Значимо, що сучасні дослідники рушійних тенденцій у середовищі національної інтелігенції вказують на його неоднорідність, а часом й полярні відмінності в позиціях окремих представників. Як зауважує В. Абакумова, у процесі зламу застарілих цінностей на соціальній периферії нерідко нові реалії демократизації формували осереддя актив-

ності, орієнтовані, передусім, на локальні інтереси. Процес активного повернення суспільству історичної правди започаткував громадське прозріння значної частини української політичної та творчої еліти, сприяв зростанню кількості прихильників перебудовчих реформ, а згодом – і поборників ідеї національного відродження, честі та гідності українців. Однак розширення цього кола відбувалося поступово.

Здатність не підкорятися, боротися за свої права, жага свободи штовхнули політв'язнів на захист своєї честі й гідності. Отже, головними цінностями правозахисних рухів середини ХХ-го століття були гідність і свобода, вона є синонімом усього комплексу прав людини. Йдеться про загальну людську гідність, яка належить всім, вона є найкращим індикатором порушення свободи. Відчуття приниженості гідності завжди свідчить про несправедливість, свавільне насильство чи навіть злочинність дій того, хто її образив.

Крім того, мова та історія з самого початку Перебудови стали політичними питаннями, які широко використовувалися для формування відчуття гідності, єдності і спорідненості серед українців. Водночас ці питання були задіяні як засіб політичної боротьби між «національним» і «комуністичним» таборами (Горбань, 2010, с. 72). Загалом же, сучасні науковці переважно одностайні у думці, що тогочасний національний рух був сукупністю течій та рухів, об'єднаних загальною ідеєю існування окремої української нації, але при цьому відмінних за окремими світоглядними переконаннями, методами громадсько-політичної боротьби, організаційними формами тощо.

Висновки. Доба Перебудови, загалом, відрізнялась від попередніх історичних етапів визначальною рисою – філософією викривання. Замовчувані раніше факти про злочини влади, міфи про ідеологічних кумирів та демонізованих суперників радянської влади доволі швидко виявились у центрі уваги суспільства. Відповідно, зріс інтерес до раніше заборонених тем, національне самовизначення, зважаючи, на сприятливі обставини, трансформувалося в національні рухи та об'єднання, що продукували ідеї честі, свободи та гідності.

Каталізатором національного та культурного самовизначення зазначеного періоду стали ідеї шістдесятників, дисидентів, Української Гельсінгської Групи (УГГ), як стали. Національне самовизначення українців в останні роки Радянського Союзу характеризувалося певною дезорієнтацією, складним, цікавим та непересічним мисленням, рухом до свободи слова і думки. Поряд з цим залишалось відкритим питання про етнокультурний статус України. Розв'язання конфліктів, які постали на ґрунті цих та інших суперечностей, і визначило зміст наступного етапу національно-державного самовизначення України.

Список літератури

- Бердяев Н. Истоки и смысл русского коммунизма. Москва : Наука, 1989. 224 с.
- Горбань Т. Еволюція ідеї національного самовизначення в українській суспільно-політичній думці кінця XIX – першої чверті XX століть. Київ : ІПіЕНД імені І. Ф. Кураса НАН України, 2010. 381 с.
- Достоинство человека: вызов и путь : сборник статей. Киев : Дух і література, 2021. 288 с.
- Лук'яненко Л. Національна ідея і національна воля. Київ : МАУП, 2003. 296 с.
- Михальченко М. Українська мрія та національна ідея : генеза, взаємодія. Політичний менеджмент. 2009. № 6 (39). С. 3–13.
- Попович М. Червоне століття. Київ : АртЕк, 2005. 888 с.
- Рафальський І. О. Національно-державне самовизначення України: внутрішні чинники та зовнішні впливи. Київ : ІПіЕНД імені І. Ф. Кураса НАН України; Ніжин, 2016. 480 с.
- Фурса М. Понятійно-структурний аналіз національної свідомості: автореф. дис. ... канд. філос. наук. Львів, 1996. 23 с.
- Шайгородський Ю. Ціннісний вимір політичної реальності. Наукові записки / Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. Київ, 2010. № 5 (49). С. 33–40.

References

- Berdyayev, N. (1989). *Istoki i smysl russkogo kommunizma*. [The origins and meaning of Russian communism]. Moskva: Nauka [in Russian].
- Dostoinstvo cheloveka: vyzov i put. sbornik statej* [Human dignity: challenge and path. Collection of articles]. (2021). Kiev: Duh i literatura [in Russian].
- Fursa, M. (1996). *Poniatiiino-strukturnyi analiz natsionalnoi svidomosti*. [Conceptual and structural analysis of national consciousness]. (Ph.D. diss). Lviv [in Ukrainian].
- Horban, T. (2010). *Evoliutsiia idei natsionalnoho samovyznachennia v ukrainskii suspilno-politychnii dumtsi kintsia XIX – pershoi chverti XX stolit* [Evolution of the idea of national self-determination in the Ukrainian socio-political thought of the end of the XIX – first quarter of the XX centuries] Kyiv: ІПіЕНД імені І. Ф. Кураса НАН України [in Ukrainian].
- Lukianenko, L. (2003). *Natsionalna ideia i natsionalna volia*. [National idea and national will] Kyiv: MAUP [in Ukrainian].
- Mykhalchenko, M. (2009). *Ukrainska mriia ta natsionalna ideia: geneza, vzaiemodiia* [Ukrainian dream and national idea: genesis, interaction]. *Politychnyi menezhment* [Political management], 6 (39), 3-13 [in Ukrainian].
- Popovych, M. (2005). *Chervone stolittia*. [Red century]. Kyiv: ArtEk [in Ukrainian].
- Rafalskyi, I. (2016). *Natsionalno-derzhavne samovyznachennia Ukrainy: vnutrishni chynnyky ta zovnishni vplyvy*. [National-state self-determination of Ukraine: internal factors and external influences]. Kyiv: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України [in Ukrainian].

Shaihorodsky, Yu. (2010). Tsinnisnyi vymir politychnoi realnosti [Value dimension of political reality]. *Naukovi zapysky* [Proceedings], 5 (49), 33-40. Kyiv: IPiEND im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy [in Ukrainian].

Kostenko M.T.

ASSOCIATION OF DIGNITY OF LICENSE IN THE CONDITIONS OF INTERNAL CULTURAL AND SOCIO-POLITE SELF-RELEASE OF THE CONNECTOR OF A TWENTY SIDE

Introduction. The article defects priority ideological and centenary positions of the Ukrainian society in the 19th century. The acceptance of consciousness and self-relevant is characterized by a comprehensive analysis. The aim and the tasks: by working out ethical and philosophical literature, to justify the establishment of dignity of personality in the conditions of domestic cultural and socio-political self-determination of the late twentieth century.

Research methods are the main methods of research are historical, structural-functional, systemic and comparative. To solve specific research tasks also used the principles of systemicity, objectivity, ascension from abstract to concrete, etc. Emphades of a new state in ethical and phylosophic keys, analyzes the values of Ukrainians, slogans, native ideas are analyzed. **Research results:** Scientifically illustrated embodies of the national self-release of the Ukrainian society: Self-release of the Naziological State Ukraine: Sovereignty of Ukraine (1985-1991 gg.); Nassional State Formation of Ukraine in the conditions of socio-purity and socio-economic neoperedelenost (1992-1996 gg.); Creation of oligarchata as a diverse manifestation of a democratic regime in Ukraine (1996-2004 gg.); Polarization of the Farility (2005-2014 gg.); Thick ethape, which is purely formally defined as "post-revolutionary". The author exemplary aspects of the social realities of the reorganization, and the presentation of honor and dignity of the license. **Discussion.** It is condemned that for the self-release of the national state, the slide of restructuring of steel, the significant income from the public discourse of the topics of repressions, reversed to the families of the species of culture, science, public expressions, popularization of the creativity of the dyspasses and diaspree. **Conclusion.** In such a way, the protest in the second half of the 1980s is Pastepeno Gladenna, which has received the introduction of privacy in its own participants. Many were re-enriched, rising from the laurel of the prison establishment, the inside of the country, and in the finishing of the bobs for Naziovnoye venereal, the rule of law and market economy. The dignity of a person on the day of restructuring, in the whole, was disturbed from the ancestors of the historical objects of the maintenance of the specialty – Ego Simbiosis with such categories, as freedom, will be, independence.

Key words: *Social-cultural, national definition, state-sensing, self-consciousness, self-relevant, censions, honor, advance, restructuring.*

Надійшла до редакції 12.09.2022